

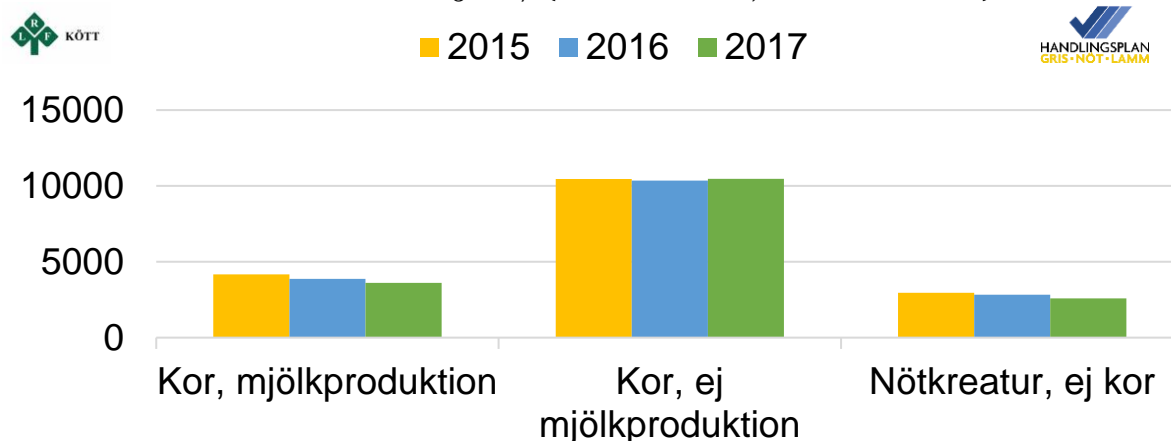

Att föda upp mjölkdrickande kalvar

Inom nötköttsproduktionen är fungerande mottagning av inköpta kalvar en mycket viktig del, för djurens välbefinnande i allmänhet men också för en god hälsa och god tillväxt. En stor del av sjukdomsbehandlingarna som görs på djuren sker under första tiden efter insättning i mottagningsstallet. En bra start för kalven vid mottagning ger kalvar som kommer igång att växa tidigt och håller sig friskare.

Under de senaste åren har antalet mjölkkor minskat, och mjölkföretagen har ökat i storlek. Detta innebär att tillgången på mjölkkraskalvar har minskat, och i områden verkar det dessutom som om allt fler mjölkproducenter vill sälja sina kalvar under mjölkperioden. Detta tillsammans har gjort att tillgången på mjölkkraskalv har minskat, samtidigt som utbudet av mjölkdrickande kalvar har ökat (i förhållande till avvanda kalvar).

Tabell 1. Antalet nötkreatur under 2015-2017. (Jordbruksverket, Statistikdatabasen)

Tabell 2. Utvecklingen av besättningsstorlekar under 1995-2017. (Jordbruksverket, JO 20 SM 1502)

	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Kor för mjölkproduktion	27,2	33,7	46,0	61,9	81,5	85,4	89,1
Kor för uppfödning av kalvar	9,2	12,0	13,8	16,2	17,6	18,7	19,8
Nötkreatur totalt	42,3	52,5	61,3	71,2	84,2	87,3	90,0

Vad måste man ta hänsyn till vid uppfödning av mjölkdrickande kalvar?

Tillsyn

För den som tidigare köpt in avvanda kalvar, men som förändrar produktionen till att i stället köpa kalvar som fortfarande dricker mjölk, är rutinerna många gånger ganska lika. I samtliga fall är tillsynen grundläggande för en fungerande och hälsosam besättning, men ju mindre kalven är, desto viktigare är det att åtgärder sätts in snabbt om kalven är sjuk eller nedsatt. En noggrann tillsyn kräver därför att man prioriterar kalvarna varje dag, och att man är beredd på att tiden att sköta kalvarna kan variera, och inte bara som en följd av hur många kalvar man har, utan också beroende på hur mycket man behöver pyssla med dem, för att se till att de får i sig mat och även (i de fall det är aktuellt) behöver extra omsorg eller behandling.

Möjlighet till information om kalvtillgång

Vid inköp av mjölkdrickande kalv har man oftast någon form av mellangårdsavtal med säljande besättning(ar). Detta ger möjlighet till att få åtminstone preliminär information om hur kalvtillgången varierar över året, genom att följa betäkningsplaneringen. Det ger visserligen ingen säker information om hur många tjurkalvar som kommer att födas, men det ger åtminstone en vägledning över spridningen av kalvtillgång, så länge könsfördelningen är någorlunda jämn och ”normal”.

Dock innebär informationen om kalvtillgång inte att man för den skull får jämn tillgång på kalvar. Även om säljande besättningar har kalvningar jämnt utspridda över året, kan det slumpa sig så att de kalvar som föds är kvigor och därmed kanske inte passar in i dina inköpsplaner/produktion.

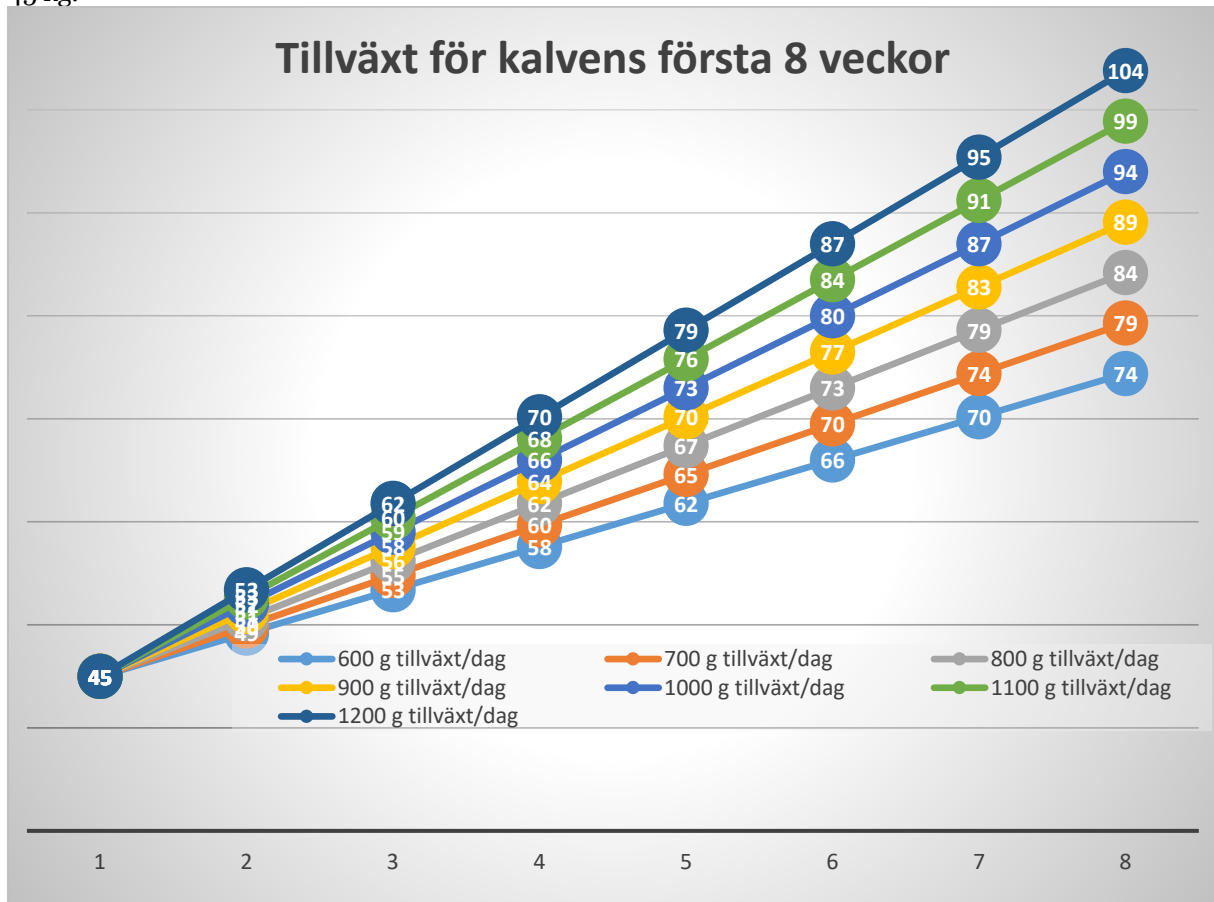
Det kan också vara så att tillgången varierar under året, så att det t ex är fler kalvar på hösten än på våren. Detta påverkar naturligtvis produktionen i nötköttsbesättningen, då man behöver vara flexibel i mottagningen/insättningen av antal kalvar, utan att för den skull kompromissa på de grundläggande delarna som krävs för en framgångsrik kalvuppfödning, som t ex gruppstorlek och rutiner kring rengöring och tomtid i stallet.

Kalven under mjölkperioden

Ett rimligt och bra mål för kalvtillväxt är att kalven bör växa minst 800 gram per dag under mjölkperioden. Detta kräver ett energiintag på minst 18 MJ/dag under den första levnads månaden varav minst 15-16 MJ bör komma från kalvnäring. Då kalvens idisslingsfunktion ej är utvecklad krävs det att energin kommer övervägande från kalvnäringen den första månaden för att säkra en god tillväxt. Vid utfodring av kalvnäring är det viktigt att ha en god råvarukvalitet med framför allt råvaror från mjölk, dosering till rätt koncentration, rätt temperatur och en noggrann blandning, så att klumpar undviks. Det finns ett stort utbud av kalvnäringsämnen på marknaden, och man bör se till att kalvnäringen, utöver att den innehåller råvaror som passar kalven – har ett högt råproteininnehåll och innehåller lite aska.

Tabell 3. Kalvens vikt beroende på genomsnittlig daglig tillväxt, med utgångspunkt i en födelsevikt på 45 kg.

Det finns flera fungerande system för kalvutfodring; alltifrån utfodring av den enskilda kalven i napphink till avancerade system med transponderstyrda ammor. Det system som man väljer ska passa det sammanhang som utfodringen ska finnas i, både vad gäller antal kalvar under hela året, och den som ska sköta kalvarna. Alla rutiner kring kalvutfodring ska kunna utföras och hygien är lika viktig i alla utfodringssystem. Man ska också komma ihåg att utfodringen ska vara så lik kalvens naturliga beteende som möjligt, som exempel kan nämnas att kalven dricker mjölk från sin mamma flera gånger per dygn, dock dricker den ordentliga portioner per utfodringsstillfälle, så en riktlinje om minst 1,5 liter per utfodringsstillfälle brukar vara en bra riktlinje för kalvar i ammor, inte minst för att undvika att kalvarna diar på varandra.

Ett annat gott råd vad gäller utfodring av kalvar i grupp, i synnerhet med ammor, är att det är fortfarande viktigt med små, sammanhållna grupper med liten åldersspridning, och att systemet drivs enligt principen "Allt-in- Allt-ut, för att hålla en god hygien och goda smittskyddsrutiner.

Avvänjning

Man kan nog dryfta sig att säga att en av fördelarna med att köpa mjölkdrickande kalv är att man som ungnötsuppfödare själv styr över kalvens avvänjning, både vad gäller tidpunkt och rutiner. En kalv som väger över 90 kg vid avvänjning har mindre risk för hälsostörningar efter avvänjning, vilket innebär att det är en klar fördel att dels hålla en hög tillväxt på kalvarna före avvänjning, men också se till att de väger minst 90 kg innan de avvänjs. Detta innebär att en kalv som vuxit 800 g/dag och vägde 45 kg vid födseln alltså inte är uppe i "målvikten" 90 kg vid 8 veckors ålder, utan antingen behöver växa lite till per dag under mjölkperioden, eller avvänjas något senare. Tabell 3 kan ses som ett hjälpmedel i att följa kalvarnas tillväxt och planera avvänjningstidpunkt.

En annan faktor som anses vara en framgångsfaktor vid avvänjning är att inte göra mer än en förändring åt gången. Genom att kalven redan finns i besättningen är det förhoppningsvis möjligt att inte flytta kalven i samband med avvänjningen, och inte heller abrupt byta foder, utan göra foderbyte lite mer successivt i den mån det är praktiskt möjligt.